

หอสมุดแห่งชาติกาญจนาภิเษก สงขลา ๔๐๘

ตำนานพระธาตุพนม
จังหวัดนครพนม

พระพนมนครานุรักษ์
มีความเลื่อมใสพิมพ์ไว้เพื่ออุทิศส่วนประโยชน์
ที่ควรจะได้จากหนังสือ สำหรับบำรุงการ
พระศาสนาในจังหวัดนครพนม

จำนวน ๓๐๐๐ เล่ม

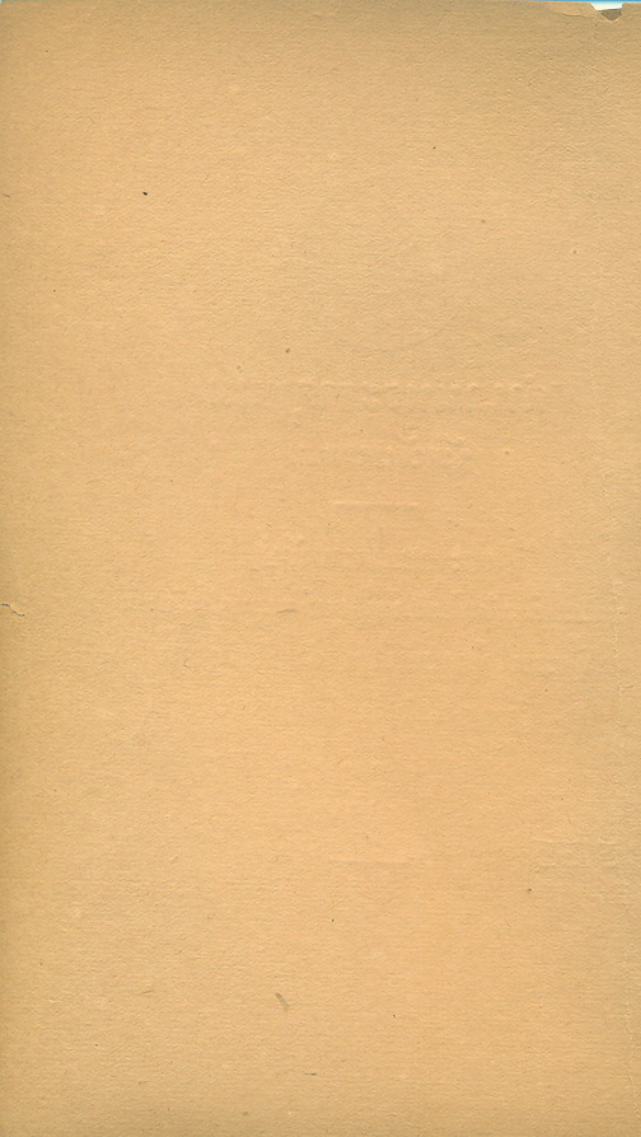
พ. ศ. ๒๔๗๔

294.3135

๙1 351

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ทำพระจันทร์

พระนคร

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติกาญจนาภิเษก สงขลา
ตำนานพระธาตุพนม
จังหวัดนครพนม

พระพนมนครานุรักษ์
มีความเลื่อมใสพิมพ์ไว้เพื่ออุทิศส่วนประโยชน์
ที่จะจะได้จากหนังสือนี้ สำหรับบำรุงการ
พระศาสนาในจังหวัดนครพนม

จำนวน ๓๐๐๐ เต็ม

พ.ศ. ๒๕๓๔

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ท่าพระจันทร์

พระนคร

003489

เลขห้อง ๙๘๓

๑๔

เลขหมู่ ๘๙๔.๗๑๗๕
๗๑๗๕

เลขทะเบียน ๖.๓๐ ๘.๘๖๖๖

คำปวารณ

ตำนานพระธาตุพนม^๕ คุณพระพนม^๕นครานุรักษ์
ข้าทูลวอประจำจังหวัดนครพนมท่านมีความเลื่อมใส
พิมพ์เพื่ออุทิศผลประโยชน์บำรุง การพระศาสนา
คราวหนึ่งแล้ว วัดข้าพเจ้าได้รับประทานถวญหนึ่งใน
ผลประโยชน์นั้น ทั้งนยอมนเป็นพระเดชพระคุณหาน้อย
ไม่มาบดินหนึ่งลือนั้นชาดคราว และประกอบกับท่าน
จะไปราชการกรุงเทพ ฯ ข้าพเจ้ามีความเลื่อมใส
ใคร่จะพิมพ์อุทิศผลประโยชน์บำรุง การพระศาสนา
อย่างนั้นบ้าง จึงได้มอบให้ท่านจัดการให้ ท่านอนุ
โมทนาด้วยความยินดี ทั้งนยอมนเป็นพระเดชพระคุณ
ซึ่งจะเต็มเลี่ยมได้โดย

แท้จริง คุณพระพนม ฯ นับตั้งแต่ท่านได้รับ
ราชการมาในจังหวัดนครพนม ท่านได้ตั้งตนไว้โดย
ฐานเป็นผู้ใหญ่ตลอดทั้งทางราชการบ้านเมืองและใน
ทางศาสนา ความเป็นผู้ใหญ่ของคุณพระพนม ฯ
แทบทุกคนที่ได้ดําคม ตลอดทั้งพระภิกษุสามเณร

ยอมทราบอยู่ด้วยกันแล้วทั้งนั้น เพราะฉะนั้น
ข้าพเจ้าจึงขออรรถวิญญู พระเดชพระคุณของท่านไว้
ในทันทีด้วย

อนึ่งด้วยเจตนาดีของข้าพเจ้าที่ได้มาเพื่อบุคคลใน
คราวนี้ ขออำนาจคุณของพระรัตนตรัยและสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบรรดาลให้คุณพระพนม ฯ
และคุณหลวงพิทักษ์พนมเขตต์นายอำเภอชาตพนม
ผู้ได้ช่วยเหลือในการนี้จนสำเร็จ ตลอดจนทั้งสัตว์โลก
ทุกถ้วนหน้าจงประสบผลอันน่าปรารถนาทุกประการ
เทอญ

ประการหนึ่ง การพิมพ์คราวนี้ข้าพเจ้าได้เพิ่ม
คำนมัสการพระธาตุพนมเข้าไว้ด้วย หวังว่าคงยินดี
ทั่วกัน

พระครูศีลาภิรัต

วัดธาตุพนม

๒/๑๑/๗๖

คำนมัสการพระธาตุพนม

นมัสการทิศทั้ง ๖

ทิศบูรพาความว่า

บุริมาเย ทิสายะ กัมปัณณะคีริตุมิง บัพพะเต
มหาทิสัสเปเน จาบีตัง พุทธชूरังคชาตุง | สิริสา
นนามิ ะ

ทิศทักษิณความว่า

ทักษิณายะ ทิสายะ ะ ต ะ สิริสา นนามิ ะ

ทิศปัจฉิมความว่า

ปัจฉิมายะ ทิสายะ ะ ต ะ สิริสา นนามิ ะ

ทิศอุดรความว่า

อุตตราเย ทิสายะ ะ ต ะ สิริสา นนามิ ะ

ทิศเบื้องบนความว่า

อุปริมาเย ทิสายะ ๑ ๓ ๑ สิริสา นมามิ ๗ะ

ทิศข้างล่างความว่า

เหฏฐิมาเย ทิสายะ ๑ ๓ ๑ สิริสา นมามิ ๗ะ

๓ ผู้ที่มีปสาทรศรัทธาจะนมัสการทิศทั้ง ๖ พึงว่า
ตามข้อความดังกล่าวมาตามทิศนั้นๆ และบาง
ท่านจะยังไม่เข้าใจในข้อที่ ๑ ๓ ๑ ไว้ คือหมาย
ความว่า เราเปลี่ยนแต่ชื่อทิศ ส่วนคำอื่นนั้น
อย่างเดียวกันกับทิศบูรพา ด้วยเหตุนี้จึงไม่เขียน
ไว้ให้ยาวความก็ได้

คำนมัสการมูม

จุตุจิตตัง ภูมิจะยัง จิกงกอ พรหมเวสธำ
 อภะวังวิวอน อุลลันหะ มาระกิง-ชมเตย ภะวังภะวัง
 มาตวันพันพะเอวัตโต อหัง วันทามิ ทูโรโต อหัง
 วันทามิ ชาติโย อหัง วันทามิ สัพพะโส อหัง วันทามิ
 สัพพะทา ฆะ

คำนมัสการยอด

เสตธัตตัง สุวัณณะราชตัง รัตนัง ปณัตถัง
 หทยัง เจตียัง พุทธอุรังคธาตุัง สิริธำ นมามิ ฆะ

คำนมัสการพระธาตุหัวอกของพระพุทธเจ้า

นะโม ชาติุหทยัง อหังสามิ ฆะ

คำนำ

หนังสือตำนานพระธาตุพนมที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้
แต่งในภาษาไทยเหนือ มหาเสวกตรี พระยาเพชร
รัตนสงคราม (เดื่อง ภูมิรัตน) แต่ยังเป็นพระยา
สุนทรเทพกิจจารักษ์ สมุหเทศาภิบาลมณฑลเพชร
บูรณ์ได้มีแก้ไขชำระหาความไว้วางใจในหอพระสมุด ฯ
ตำนานพระธาตุพนมนี้ใครจะเป็นผู้แต่งและแต่งเมื่อใด
มีความจริงเพียงไหน ไม่ได้ความปรากฏชัด แต่เป็น
หนังสือที่นิยมกันอยู่ในภูมิภาคนี้เรื่อง ๑ ประ
กอบกับพระเจดีย์สถานธาตุพนมซึ่งเป็นของโบราณ
และเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทางประเทศแถบ
นี้มาช้านาน ราชบัณฑิตยสภาจึงพิมพ์รักษาไว้
มิให้สูญเสีย บัดนี้พระพนมนครานุรักษ์ มาขอ
อนุญาตพิมพ์เป็นครั้งที่ ๒ เพื่อเป็นสาธารณประ
โยชน์ในจังหวัดนครพนม ราชบัณฑิตยสภาอนุญาต

ให้พิมพ์ได้ตามประสงค์ และขออนุโมทนาในกุศล
เจตนาอันดีด้วย

ราชบัณฑิตยสภา

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔

ตำนานพระธาตุพนม

ปริมา ย ทิสาย กปฺปณณเกีรฺสมี ปพฺพเต
มหากฺคสเปน จาปีตํ พุทธอุรฺกชาตํ สิริสา นนามิ
นโม ธาตุหทยํ อหํ สามิ ฯ

บัดนี้จักจาแต่เดิมพระพุทธเจ้า นฤพานไปได้ ๘ ปี
ปลาย ๗ เดือน ๆ สิบสองวันวันพุธ นักขัตตฤกษ์ชื่อ
ว่ากตติกา วันนั้นยังมีมหากัสสปะเจ้า แทะอรหันต์เจ้า
๕๐๐ คน เป็นประธานกับบริวาร จึงนำเอาอุรังค
ธาตุพระพุทธเจ้ามาตั้งภูก้ำพร้าว แล้วจึงมาบรรจุ
ไว้ในเค้าไม้โพธิ์ไทรก่อน แล้วพระยาสุวรรณพิงคทะ
พระยาคำแดง พระยาอินทปัตถนคร พระยาจุณ
พรหมทัต พระยานันทเสน มาแล้วก็พร้อมกันคก
แต่ง ให้คนทั้งหลายไปเอาหินมาก่อไว้แต่เมืองหนอง
หารหลวง อันบัดนั้น จึงก่ออุบมุงได้อุรังคธาตุ

พระพุทธเจ้าเทอญ บัดนี้ มหากัสสปะเจ้า และอร-
 หันตเจ้าทั้งหลาย จึงกล่าวว่าห็นผู้หนึ่ง ได้ก่อไม้
 แด้วแต่ก่อน ร้างตะเคียนไม่เป็นมงคลมังคละ และ
 บันดินอิฐก่ออุบมุงขึ้น แด้วจึงดุมไฟโน้นเทอญ ก็
 จักบริบูรณ์คำสอนกายหน้าโน้นชะแล อรหันตเจ้า
 ๕ ทั้งหลายมีคำว่างั้นแล้ว ท้าวพระยาทั้ง ๕ ก็ตกแต่ง
 ให้คนทั้งหลายบันดินอิฐที่ดินอิฐเอาฝ่ามือเจ้ากัสสปะ
 เป็นด้ามดินคืบก่อแล้ว ก็ให้พระยาสุวรรณพิงคละ
 แรกชุดชุมก่อนแล้ว พระยาจุณนี้ พระยานันทเสน
 พระยาอินทปัตถนคร จึงชวนำให้เสนาอำมาตย์ชุด
 คนทั้งหลายก็ชุดทุกคนด้วย เอาด้ามกัน รากกก
 เอาดีกสองศอกเจ้ากัสสปะ รวงกว้างทั้ง ๔ ด้านเอา
 ๒ วาเจ้ากัสสปะ ท้าวพระยาก็แบ่งด้านกันก่อขึ้นแต่
 ท้าวพระยาทั้งหลายผู้หนึ่ง ก็เอาเข้าของบรรจุไว้หมด
 ทุกพระยานั้น และพระยาจุณนี้พรหมทัต มีเงินแน่น
 ๑๕๐ แนนหนัก ๔๐๐ มีคำแน่น ๕๕๐ แนน ๆ หนึ่ง

หนัก ๓๐ บาท เอาหม้อ ๘ กำมี ๘ หน่วย ๆ หนึ่ง
 ๑๗ กำมี ๘ หน่วย รองใต้ใต้กอด้านตะวันออก พระ
 ยาอินทปัตถนคร มีเงินแป ๘ ด้าน ๘ แฉก ๘ หมื่น
 ๘ พัน ๘ ร้อย คำเบี่ยงมี ๓ หมื่น ๓ พัน ๓ ร้อย
 ๓๐ อัน ห่อทองเป็นรูปเรือได้ไว้ภายใต้ กอด้าน
 ใต้พระยาคำแดงมีโตนคำหน่วยหนึ่ง หนัก ๖ หมื่น
 ใต้คำแน่นเต็ม แตะพวงมาดัยหุคักกระโจมหัวแก้ว
 มรกตหน่วยหนึ่ง ชันคำหน่วยหนึ่งหนัก ๘ หมื่น ใต้
 วัณระฆังเต็ม ใต้คำหน่วยหนึ่งหนักแฉกหนึ่ง โอคำ
 ๘ หน่วย ๆ หนึ่งหนัก ๒ พัน ชันเงิน ๘ หน่วย ๆ
 หนึ่งหนัก ๓ พัน ชันนาก ๘ หน่วย ๆ หนึ่งหนัก ๕
 พัน รองใต้ท่ามกลาง ตั้งหินแปดงเป็นหีบได้ไว้
 กอด้านตะวันตก พระยานันทเสนมมีชันคำหน่วยหนึ่ง
 หนัก ๘ พัน ใต้แหวนเต็ม ชันเงินหน่วยหนึ่งหนัก ๘
 พัน บักปิ่นเก่าเต็ม ใต้เงินมี ๒ หน่วย ๆ หนึ่งหนัก
 ๘ พัน ใต้ม้าแสดมีร้อยคู่ ๆ หนึ่งหนัก ๒ พันคำ เงิน

๘ หมื่นไฉ่ซ่ง ๑๗ กามี่ ๗ หน่วย ๑๕ กามี่ ๕ หน่วย
 ๑๓ กามี่ ๓ หน่วยไว้รองได้ ก่อด้านเหนือ พระยา
 สุวรรณพิงคละ มีกระโจมหัวคำสองอัน ๆ หนึ่งหนัก
 ๓ หมื่น ตั้งवादคำ ๒ อัน ๆ หนึ่งหนัก ๓ แด่น ฤง
 มากหน่วยหนึ่งหนัก ๘ หมื่น ไฉ่แขวนแตะพวง
 มาลัยหุเต็ม ขึ้นคำหน่วยหนึ่ง หนัก ๗ หมื่นไฉ่วัน
 ระฆังเต็ม ไศ่คำหน่วยหนึ่ง หนัก ๑ แด่น ขึ้นคำ ๘
 หน่วย ๆ หนึ่งหนัก ๒ พัน ขึ้นเงินหน่วยหนึ่งหนัก ๓
 พัน ขึ้นนาก ๗ หน่วย ๆ หนึ่งหนัก ๕ พัน รองได้
 ไว้ท่ามกลาง ท้าวพระยาทั้ง ๔ ด้านก่อแด มหา
 กัสสปะเจ้าจึงเอาให้น้ำมาตั้งไว้ ด้านตะวันออก เขียน
 คาถาให้เป็นมัจฉะโตกลไฉ่ไว้ทุกหน่วย สูดราหู
 ปริตไฉ่น้ำแล้ว ท้าวพระยาทั้ง ๕ มีพระยาสุวรรณ
 พิงคละเป็นเค้า ก็ตักเอาน้ำแต่ไพรดทั้ง ๔ ด้านเวียน
 ไปขวา ๓ รอบ จึงประไว้ พระยาจุนันพรหมทศกิจ
 ตักเอาน้ำแต่ไพร^๕เบืองตะวันออกรดตงจึงก่อชน พระยา

อินทปัตถนคร พระยาคำแดง พระยานันทเด่นจึง
 กระทำดังเดิยวแต่ก่อนได้ ตักเอาน้ำด้านนั้นได้
 ก้อน^๕ ท้าวพระยาพร้อมกันก้อนเป็นดังเตา เป็น
 ราบอุบมุงชนแต่พื้นดินเป็นเหลี่ยม ๔ ด้าน จึงวางไว้
 แด้น^๕ จึงให้พระยาสุวรรณพิงคละ ก้อน^๕ ให้เป็น
 เรียงฝาบาตรมียอดสุด ให้ได้วาหนึ่งแฉ่งเจ้ากัณฑ์ปะ
 จิงวัดแต่เก่าชนยอดสุด ได้ ๒ วาเจ้ากัณฑ์ปะ แด้ว
 จิงก่อเตาชน ๔ ด้าน แด้วจิงเอาไม้จวงไม้จันทร์
 ไม้ค้ำพัก ไม้คันธรด ไม้ขมก ไม้โคกร ไม้รัง
 มาเป็น^๗ พนดุม ๓ วัน ๓ คืน สุกแล้วจิงเอาหินหมาก
 ค่อมกตางป่าที่เป็นมังคละมาถมชุม แดะมหา
 กัณฑ์ปะเจ้าแะอรหันตเจ้า แะท้าวพระยาทั้ง ๕ จึง
 เอาอูรังคราตุฐบันหาไว้ในอุบมุงนั้นแะ จิงให้คน
 ประคองไว้ ยามนั้นอูรังคราตุจิงปักปอมผ้ากำพดะเล็ดจ
 ออกมา อยู่ในผ้ามือเบื่องขวามหากัณฑ์ปะเจ้านั้นแะ
 อรหันตเจ้าทั้งหลาย แะท้าวพระยาเสนาอำมาตย์

เห็นอัศจรรย์ดังนี้ ก็ชมชื่นยินดียิ่งนัก ก็ให้เลี้ยง
 ตำรากร ยามนั้นมหากัสสปะเจ้า คิดถึงพุทธวจนะ
 ดังนี้ ให้เอาอุรังคธาตุไปไว้ภูกำพรา พระพุทธเจ้า
 ดังนี้ เจาคตรัสรู้แจ้งแล้วจึงกล่าวว่า รอยที่
 พุทธวจนะได้ยาหัดเห็น ยังจกมีบุพพคตทั้งหลายอัน
 เป็นเชื้อหน่ออรหันต์ จกมีเมื่อชุกชื่อนั้น ยังจก
 ได้สืบคำสอนสร้างแปงฐาบันนาไว้ระเด บัดนี้เรา
 ทั้งหลายฝากฐาบันนาตั้งไว้เทอญ จึงตามคำพุทธ
 วจนะดังนี้เทอญ ยามนั้นอุรังคธาตุ เคยเด็ดจเข้า
 ไปสู่อุบมุงผากำพละนั้น ก็มายออกปกอยู่ดังเท่านั้น
 แด พระยาจุนนี้ พระยาสุวรรณพิงคตะเห็นอัศจรรย์
 คิดถึงเจ้ากัสสปะได้ห้ามกยินดั่งแก่ใจยิ่งนัก พระยา
 ทั้ง ๕ จึงพร้อมกันแบ่งประตูไม้ค้ำหีบไว้ด้วยขอกกระดาน
 แด้ว ก็เอารพัดไปเอาหินในเมืองโกธินารายหน่วย
 หนึ่ง ผังไว้แจ้งเหนือ แปงเป็นรูปอัศมุขไว้กักหมาย
 เมืองมัจฉะในชมพูทวีป ไปเอาเมืองพาราณสีหน่วย

หนึ่ง ผังไว้แจ้งเบื้องใต้แบ่งรูปไว้ก่อกหมายเมืองม้ง-
 คตะ ๒ หน่วย^๕ ๓^๕ วันออก ไปเอาเมืองดังกล่าวหน่วย
 หนึ่งผังไว้ด้านตะวันตกเบื้องใต้ ไปเอาเมืองตักกระคิดา
 นครหน่วยหนึ่งผังไว้ด้านตะวันตกเบื้องเหนือ แบ่งเป็น
 รูปม้าอาชาไนยไว้ หมายถึงด้านเหนือว่าอุรังคธาตุ พระ
 พุทธเจ้าได้เสด็จออกมากระทำปาฏิหาริย์รุ่งเรือง ทำ
 พุทธวจนะทำนวยคำสั่งนาพระชระนิตานอยู่ฝ่ายด้านเหนือ
 จึงเจือมาได้ให้อาชาไนยปั้นหน้าม้ามาเหนือเพื่ออันแด

วันหนึ่ง พระยาสุวรรณพิงคตะ หากได้สดับรับ
 พังเอาพระเจ้าเทศนาแจ้งในนิทานนี้ จึงให้ไว้เพื่อเจ้า
 กัสสปะจึงแบ่งรูปม้าพลาหกตัวหนึ่ง หันหน้ามา
 เหนืออยู่เรียงอาชาไนย หมายถึงแม่นพระยาศรี
 โคตมบุรณัตนจักได้รู้บ้านนาอุรังคธาตุค่าพุทธคำสั่งนา
 เท่า ๕๐๐๐ พรรษานี้ ถ้าฝ่ายใต้ชนเมื่อเหนือ แล้ว
 จึงให้แบ่งปันเป็นดังม้าพลาหกตัวประเดิ^๕ รฐินชะแด
 ดั่ง^๕ อาชาไนยพลาหก^๕ นอ^๕ หันตเจ้าทั้ง ๕ ในบัญญัติด้วย

บุพเพนิวาสานุสสติญาณ จึงแบ่งไว้ในนิทานนั้นแล้ว
นักปราชญ์เจ้าทั้งหลายดูแล้วค่อยพิจารณา ด้วยปยา
ตามนัยปรมัตถธรรมนั้นเท่าวันเทอญ

ยามนั้นมหากัสสปะเจ้า พาหม้ออรหันต์เจ้า ๕๐๐
เวียนวัฏฏปทักษิณ แล้วทำพระยาทั้งหลาย พร้อม
กันอธิษฐานเวนเข้าของเงินทอง เครื่องบริโภคทั้ง
มวญ อันฐานันหาไว้รองใต้ด้วยคำว่า เข้าของฝูงนี้
เป็นลัทธิคฤพาตามค่อเท่า ๕๐๐๐ พระยาโน้นก็เข้าเทอญ

พระยาสุวรรณพิงคตะ พระยาคำแดงจึงพร้อม
กันปรารภนา ขอให้ผู้เข้าได้มาบวชในพระพุทธศาสนา
เป็นอรหันต์ อย่าให้เราพี่น้องพลัดพรากจากกันเทอญ

พระยาจุณปุพพหมทัต พระยาอินทปัตถนคร
พระยานครเสนีกัฬวชมนันยินดีเยาะโยกันเสนิวา เมื่อ
ก่ออุบมุง พระยาเจ้าพี่น้องแต่ละเข้าทั้งหลายก็ยังชวน
กันแต่ บัดนี้หากปรารภนาเขาก็ไม่ชกไม่ชวนเข้าทั้ง
หลายนจา พระยาสุวรรณพิงคตะจึงว่า มีคำ

ปรารภต่างกันตาย ข้าทั้งสองจึงไม่ได้ชวนเพื่อน
 และโบราณว่าปลูกเรือนตามผู้อยู่ครั้นว่ามักเดินทาง
 ด้วยจึงปรารภน่านาเทอญ แล้วพระยาทั้ง ๓ จึงว่า
 ดำริ ๆ ผู้ข้าได้ก่อด้านหนึ่ง ขอให้ผู้ข้าได้บวชในพระ
 พุทธศาสนาเป็นอรหันต์ตนถ้วน ๕ เทอญ ยามนั้น
 อรหันต์เจ้า ๕๐๐ คน มีมหาภักดีสละเป็นประธาน
 จึงพร้อมกันอวยพรว่า จงให้ได้สำเร็จความปรารถนา
 มหาราชทั้งปวงเทอญ จึงเสด็จไปทางอากาศไปสู่
 เมืองราชคฤห์ เพราะว่าจะตั้งคายนาธรรม ท้าว
 พระยาทั้งหลายและน้องพระยากับราชบุตรประชุมกัน
 พระยานันทเสนจึงปฏิสันถารเชิญพระยาเกศาตระนคร
 พระยากุณฑนนท์ ท่านไม่ได้มาก่อออบมุงด้วยเราทั้ง
 หาดยฉินนจา พระยาคำแดงจึงกล่าววว่า อรหันต์เจ้า
 ไม่ได้เอาอรุณรักษาคุพระพุทธรเจ้ามาทางโน้น ได้เอามา
 ทางเมืองหนองหารหลวง ผู้ข้ารู้ข่าวอรหันต์เจ้า ไป
 บิณฑบาตในเมืองหนองหารน้อย ผู้ข้าจะรักมากก็กลัว

จะไม่ทัน พระยาสุวรรณพิงคตะว่า พระยาจุนนี้
พรหมทัตอยู่ปากแม่น้ำนั้น พระยาอินทปัตถนคร
โกณฑก ก็รู้ข่าวได้มาทันทอหันทเจ้าทั้งหลายก่ออุบมุง
บุทศตทั้งหลายเกิดมาในโตกนี้ ได้บำเพ็ญบุญสมภาร
กัตตาคาริกแด่ชาติก่อนมากนัก จึงได้มาพบปะอัน
ประเสริฐยิ่งกว่าประเสริฐทั้งหลาย เมื่อพระพุทธเจ้า
เข้าไปสู่ณฤพานวันนั้น ก็มาทำนายรอยพระบาทไว้ริม
หนองหารหลวง เทศนาไว้แก่ผู้ข่าวว่า

“ กิจโน มนุสสปฏิลาโก กิจนํ มจฺจานชฺวีตํ
กิจนํ สทฺธมมสฺสวณํ กิจโน พุทฺธานมุปฺปาโต ” ดังนี้

และอธิบายให้แจ้ง บุทศตทั้งหลายในวัฏฏสงสาร
นี้จะให้ได้เป็นคนก็ยาก อนึ่งจะให้ได้ฟังธรรมและรู้
ธรรมก็ยาก อนึ่งจะให้ได้พบปะพระพุทธบาทคำสอน
ก็ยาก อนึ่งเหตุว่าอุปนิสัยด้ายแต่ดั้งไม่มี และบัดนี้
เราทั้งหลาย ได้มาจวบมาพบพระอรหันตเจ้าทั้งหลาย
๕๐๐ รูป และได้ก่ออุบมุงอุรังคธาตุพระพุทธเจ้า

ดังนี้ พวกเราพี่น้องก็จะดับทุกข์ในวัฏฏสงสาร ถึง
 นฤพานเบื้องหน้าไม่สงสัยเลย พระยาจุณนี้พรหมทัต
 พระยาอินทปัตถนคร พระยานันทเสน พระยา
 คำแดง ได้ยินคาถาอันพระยาสุวรรณพิงคตะ ก็มี
 ใจชื่นชมบาน เหมือนบุพการีมาดด้วยน้ำอันไม่รู้ตาย
 นนแด พระยาจุณนี้พรหมทัตมีทองคำ ๕๐๐ แผ่น
 หนัก ๓๐๐ พระยาอินทปัตถนครมีเงินแป ๓ แล่น
 คือเงินเหรียญไทย พระยานันทเสนมีขันทองคำ ๓ ใบ
 ใบหนึ่งหนัก ๓ หมิน คือพระยาคำแดงมีเงินดอง ๓
 แล่น คือเงินตรา ท้าวพระยาทั้ง ๔ กับขุนพระยา
 สุวรรณพิงคตะด้วยคาถาอันนนแด พระยาเดระบท
 คาถา พระยาสุวรรณพิงคตะก็จุ่งแขนพระยาคำแดง
 พระยาจุณนี้พรหมทัต พระยาอินทปัตถนครจุ่งแขน
 พระยานันทเสนเข้าไปเมือง พระยาทั้ง ๔ ทุกคนแล้ว
 ก็ถาตั้งกันหนีจากภูกำพร้าวากลับไปสู่เมืองแห่งตนทุก
 คนแตกถ้าวอรหันต์เจ้า ๕๐๐ รูป มีมหาภักดีประเจ้า

เป็นประธาน กับพระยาทั้ง ๕ ก่ออุบมุงไว้อุรังคธาตุ
มีภูกะพราภักดิ์เจ้าเรือนแต่

ครั้งนั้น พระยาอินทร์มีหม่อมเทวดาทิ้งหลายมาก
นัก ลงมาสู่ภูกะพราภักดิ์เจ้าเรือนแต่ เวลานั้น
คำจึงบอกวิสูตรกรรมเทวบุตร แต่มรณาดายดอกตาย
เครือ รูปเทวบุตรเทวดา รูปพระยาอินตราเทวราช
พระอาทิตย์พระจันทร์ รูปพระยาทั้ง ๕ ไว้ในอุบมุง
ทั้ง ๕ ด้าน ภายนอกให้แต่มีรูปอรหันต์ ๕๐๐ และ
รูปพระศรีสุทโธทนะ มหามายา วิสาขา เทวบุตร
ไว้ในภายใน แล้วจึงสักการบูชาด้วยดอกไม้คันธ
ของหอม ศุภยคนตร์เครื่องเล่นทั้งมวญแล้ว จึง
ให้นางเทวดาทิ้งหลาย มีนางสุชาดาเป็นต้น แต่ง
เครื่องอุปัฏฐากมีขันแก้ว ๔ ใบ เครื่องแก้วแล้วด้วย
ทองคำทั้งมวญ ดอกบัวดอกดั่งดวงทิพย์ไม่เหี่ยวแห้ง
ประทีป ๔ ดวงไม้วิคัลปคราบเท่า ๕๐๐๐ พรพชา พระยา
อินทร์และนางฟ้าทั้ง ๔ เอาไปบูชาไว้ในอุบมุง ยก

ได้ศีรษะแล้วจึงออกมาบอกวิศุกรรมเทวบุตร ให้
 จัดหาเทวบุตรเทวดาทองหลาย อันจะรักษายังอุรังค
 ธาตุพระพุทธรองค์เจ้า วิศุกรรมเทวบุตรจึงแต่งตั้งให้
 เทวบุตร ๖ คน ๆ หนึ่งชื่อว่าวิจิตรเลขา อยู่รักษา
 ภายนอก มีวิมานปราสาทตั้งอยู่อากาศมีบริวาร ๓๐๐๐
 องค์หนึ่งชื่อว่าวรรณกุนภา อยู่รักษาด้านเหนือมี
 บริวาร ๓๐๐๐ องค์หนึ่งชื่อว่าสารรูกา อยู่รักษา
 ด้านตะวันออกมีบริวาร ๕๐๐ องค์หนึ่งชื่อว่าภูมิปฏิ
 รูกา อยู่รักษาด้านใต้มีบริวาร ๕๐๐ องค์หนึ่งชื่อว่า
 โพธิปัตตรูกา อยู่รักษาด้านตะวันตกมีบริวาร ๕๐๐
 องค์หนึ่งชื่อว่าสุนทรณอยู่พ่นรักษาของ พระยา
 ทัง ๕ บุษบาอุรังคธาตุมีบริวาร ๕๐๐ ถัดนั้นยังมีเทพดา
 มเหศักดิ์ ๓ องค์มีเดชาภาพมากนัก อยู่รักษา
 อุรังคธาตุ อยู่ริมฝั่งข้างเหนือด้วยตะวันออก ๒ องค์
 องค์หนึ่งชื่อว่าทกขิณรัฐา คือว่าเจ้าเมืองขวา องค์
 หนึ่งชื่อว่าสตะสหัสรัฐา คือว่าเจ้าแดนเมือง องค์

หนึ่งชื่อว่านาคกุฎวิหาร คือเจ้าโต่งกว้าง อยู่ทิศ
ตะวันออกปากน้ำเซตกทิศใต้ แดนมเหศักดิ์ ๓ องค์
เป็นหมู่บ้านเมือง อยู่รักษาอุรังคธาตุศาล่านบ้าน
เมือง ภิกษุสงฆ์ฆ่าโอกาสทั้งหลาย แด่บุคคลผู้ใด
คือว่านักบวช แด่คนคฤหัสถ์ เป็นผู้ได้กระทำบุญ
รักษาศีลเมตตาทิภาวณา อันให้ทานอันใดอันหนึ่ง ให้
กรวดน้ำอุทิศไปถึงเทพดา ๖ องค์ แดนมเหศักดิ์
๓ องค์ เขาอุรังคธาตุเป็นที่พึ่ง แด่ปรารภนาเขา
อันใดก็ดี เทพตามเหศักดิ์ทั้งหลายหากคำชู้ให้ดูมิ
เจริญด้วยสมบัติเข้าของ มีอายุมั่นคงแก่บุคคลผู้
ปรารภนานั้นแต่ ตั้งแต่แรกแต่ขึ้นมา คนและเทวดา
ทั้งหลาย หมายถึงพระยานันทเด่นอยู่เมืองมุนคร
เป็นเค้า หากอุปฐากรักษาธาตุพระเจ้า ๕ แด่ยกาด
ช้านาน

ยามเมื่อศาล่านาดวงไปได้ ๒๐๐ พรรษา พระยา
ศรีธรรมโศภิตสร้างวิหารเจดีย์ได้แปดหมื่นสี่พันใน

เมืองท่งมวญ ยามนั้น ยังมีพระยาคนหนึ่ง ชื่อว่า
 สุมิพทะราช ยามนั้น พระยา ๕ คนผู้ได้ก่ออุบมุง
 ก็ได้เป็นอรหันต์ทุกองค์ เมื่อฉันเข้าในเรือนพระยา
 สุมิพทะราชเป็นปกติ จึงคำนึงเจรจาต่อพระยา บอก
 เหตุจกได้สร้างเจดีย์หัตถวง ในภูกำพร้าวให้รุ่งเรือง
 มาก พระยาก็นัดมากนัก พระยาก็เอารพดเด่นามา
 สร้างแปดงอุรังคธาตุเจดีย์ ที่ในภูกำพร้าวที่บรรจุ
 ธาตุไว้บริบวญแล้ว จึงละคนเป็นข้าโอกาสทั้งหัตถ
 ๓๓๓๓ คน มีหมื่นรามเป็นเค้ายู่แก่ ให้พระราชทาน
 เงินหมื่นคำพัน บ่าวไพร่เงินพันคำร้อย เรือคนตะ
 เต็ม พร้าขวานดียวจกเลี่ยมคนตะดอง จึงละบ้าน
 ทั้งหัตถ ๗ บ้าน ๆ กวาน ๑ ให้ขึ้นดินอิฐ บ้านด่าน ๑
 บ้านชัตถยา ๑ บ้านกระโดน ๑ บ้านชะอองคำ ๑ บ้าน
 สว่างแร่ ๑ บ้านโพธิ์ไทร ๑ พระยามีอาญาให้รักษา
 ไม้โพธิ์ไทรพระ จึงละให้เป็นโอกาสหยาดน้ำตก
 แผ่นดินไว้ว่า บ้านผู้นี้ให้เป็นข้าอุปัฏฐากมหาธาตุเจ้า

และไม้โพธิ์ไตรศรารบเท่า ๕๐๐๐ พรรษา ว่าดังนี้
 ช้องหน้าอรหันต์ เพื่อให้รักษาดับ ๆ ไปเท่า ๕๐๐๐
 พรรษา หัดมานั้พระยาทุฐฐาคามินิ ด้ร่างคุหา
 ปราสาทศาลาล่วงไปได้ ๓๐๐ ปีวิเกณทั้มา พระยา
 มิตินทแะมหานาคเสนเกิด

นับแต่พระเจ้านฤพานมาได้ ๕๐๐ ปี แด้นั้นเจียร
 กาดมาเด้า ยังมีพระยาตนหนึ่ง ชื่อนิรุฐาราชไว้
 ปดายได้เป็นพระยาเมืองมรุจนคร ไม่ไ้ในคุณแก้ว
 ๓ ประการ จึงมาเฝ้าบ้านฝู่งนั้น อันพระยาศุมิพทะ
 ราช หากเวียนไว้เป็นข้าอุปฐากมหาธาตุเจ้า มา
 เป็นด้วยไฮ่แก่ตน ไม่นานเท่าใดชยาผู้หนึ่ง ได้ปดา
 กระเบนศีร์ษะค่อนตัวหนึ่ง มาถวายแก่พระยา ๆ ไม่
 พิจารณาก็ประหารสู่เสนาอำมาตย์กิน ถดางคั่นนั้น
 เมืองพระยาก็หัดมเดียวเป็นหนองใหญ่ เหตุว่าพระยา
 มีใจบาป ได้เฝ้าเข้าเฝ้าฝู่งอันพระยาศุมิพทะราช
 หากเวียนไว้กับมหาธาตุเจ้านั้น ก็จึงถึงซึ่งอันฉิบหาย

ตายไปมากนั้นแต่

นิทานอุรังคธาตุอัน^๕ อรหันต์เจ้าทั้ง ๕ แปรไว้
 ในวัดเมืองร้อยเอ็จประตูนั้นก่อน พระยาอินทร์จึงนัด
 วิศุกรรมเทวบุตร ไปถ่ายเอาใส่ถาดทองไว้แล้วจึง
 เอาไปไว้ในคหาปราสาทในดงกาทวูปโน้น บางเมื่อ
 พระยาคนหนึ่งชื่อว่าคันทพานิช^๕ ตั้งยังเมืองหนอง
 คันทเขื่อนนั้นแต่ พุทธโฆษาจารย์ไปเมืองดงกา
 ทวูป จึงเอามาไว้ในเมืองอินทปัตถนครนั้นเป็นหัง
 นานแล้ว ยามนั้นธาตุก็ถูกกำพรานลักเอาอยู่^๕ แม้
 ข้าโอกาสก็ล่วงเลย ต่อนั้นศักราชได้ ๘๘๒ ปี พระ
 โพรธดาราชกุมาร ถูกพระยาวิสูตรราชเกณฑ์มาได้ ๑๕
 ปี เป็นพระยาแทนพ่อตนได้ ๗ ปี ได้เอาน้ำในเมือง
 อินทปัตถนคร ปาทบริจาดพระบุณางนั้น^๕ จึงเอา
 อุรังคธาตุอัน^๕ มาถวายพระโพรธดาราชเจ้าในทานแล้ว
 จึงไปยุกยาพระมหาธาตุเจ้า แล้วสร้างวิหารหตั้ง
 หันมุงชกาท่งมวณ^๕ แล้วจึงศักท้าวเอาข้าโอกาส

บางทีไปได้ให้ใหม่คัมเพิ่มเข้ากันเป็น ๓๐๐๐ นันแด ยัง
 มีลูกข้า ๒ คนเมืองสรวัยเอามาถวายแต่น้อย เจ้า
 จึงเลี้ยงไว้เอาข้าหัดทบาตผู้ทนั้น ชื่อว่าข้าระเอง ผู้
 นองนั้นให้เรือนหัน พระโพธิธำราชเจ้า จึงสระโผด
 ให้เป็นไทย ภิกกปกห้อมข้าโอกาสทั้งมวญ จึงให้
 จุ่มน้ำไว้นั้นแล้ว จึงสร้างวัดหลัง ๆ หนึ่งก่อเหนือ
 ภูกำพร้าว ชื่อว่าวัดสวัน ข้าให้ข้าโอกาสไว้กับคัม
 เขตต์แดนแต่ปากห้วย เชื่อมนั้นแก่พระมหาธาตุเจ้า
 แล้วจึงเสด็จจักไปเมืองเก่า อยู่พอปี ๑ พันเรือนหัน
 จึงขึ้นมาไหว้ ปาทหัดทบาต พระโพธิธำราชเจ้ามี
 อาญาว่า ภูหากให้เชื่อพี่น้องเป็นข้ามมหาธาตุเจ้าแล้ว
 จะใช้ช่วงด้วยการอันใดก็ไม่เป็น คั้นว่ามักมากต่าง
 เรือน ถึงกาลศุออกพรรษาสังขาร จึงนำเครื่อง
 ถักการบูชา แดะเครื่องทานกุไปเป็นปกติเทอญ
 ยามนั้น พันชะเอ็งผู้พี่ จึงแต่งคน ๓๐ เมื่ออยู่ดอม
 ดับหน้าตามหลัง พันเรือนหันแต่เช้าแต่งคนดับสัง

เข้ากมา ๓๓๐ ยามนั้นขุนกินเมืองทั้งหลาย จึง
 ดั่งดัยแก่พื้นเรือนหินจะแต่งใช้การชาวม ๓๐ พระ
 โพรธราฐเจ้า จึงให้เอาเครื่องดักการบูชา เครื่อง
 ทานกุไปเป็นปกติแต่ขึ้นมา ปางเมื่อพระไชยเชษฐา
 ธิราชเจ้า เห็นนิทานอันนี้ ก็เสด็จไปเมืองรามดักษณ
 ปางนั้นแต่ หดงมานเจ้าด้านข้างก็ได้เห็นทานอัน
 จึงไปสร้างหูกยาหนองคายนั้นแต่

ครั้นจากจาด้าเจ้ากษัตริย์มาถึง พระหน่อเมือง
 และพระอุประโยพระยาศรีโคตรบูรพ์เจ้าองค์ห่อ ยาม
 นั้นเข้าโอกาสทั้งหลายก็ยังตั้งอยู่ไม่ส่วานเด็น ศักราช
 ได้ ๕๒ ปี เจ้าราชครูหลวงโพนชะเม็กมาสร้างยอด
 ชาติพนม แต่ภูมิตวน ๒ ชนเมื่อได้ย ตั้งถึงยอดสุด
 ๓ ปีจึงแล้วบริบูรณ์ ศักราชได้ ๕๗ ปี เจ้าองค์
 ห่ออนุพาน จันทศรีวัดมุตชนแทนได้ ๓ ปี เมืองนั้น
 เมื่อเร็วเอาเจ้าช่วยศรีวัดมุต ครั้นมาเป็นเมืองนั้น ๆ
 ได้นั่งแทน ๓ ปีศักราชได้ ๖๐ ปีเบิกดี พระไชยเข้า

เมือง ศักราช ๖๘ ปีจันทลงไปโง ศักราชได้ ๖๘ ปี
 ได้น้ำท่วมใหญ่ ศักราชได้ ๗๐ ปีช่วยสมุดทั้ง ๒ มา
 เมืองกุชชายฟองศักราชได้ ๗๒ ปีศรี ไฟไหม้ทรงฝน
 ศักราชได้ ๗๕ ปีได้ ครวชนตงเมืองกุช ศักราชได้
 ๘๐ ปีได้รัจ เมืองหต่มคคจึงกวาดครวออกเมือง
 หนองบัว ศักราชได้ ๘๘ ปีสังว คึกเพญ ศักราชได้
 ๙๒ ปีได้รัจพนมแตกที่ก่อน ศักราชได้ ๙๘ ปีคัพพนม
 แดะผ้าขาวพรรณนาแตกที่ข้าเจ้าครูหลวงชะเม็ก จึง
 เอาครวชาวโอกาตทั้งหลายลงปาศักดิ์ ประมาณ
 ๒ ส่วนยังอยู่ค้างบ้านแดนดินส่วนหนึ่ง ศักราชได้
 ๑๐๒ ปีได้รัจ อาษาฏฐ์ญะวันมัต ปีนั้นเจ้าทรง
 นฤพาน ปีนั้นศักราชได้ ๑๐๗ ปีเป้า เจ้าครูหลวงโพน
 ชะเม็กนฤพาน กุดบุตรเจ้าฝูงรักาส จึงจำนำดิบไว้
 ศักราชได้ ๑๒๐ ปียี่ เมืองปาศักดิ์แตกคึก ศรีธาตุ
 ชาวโอกาตอันค้างอยู่ปาศักดิ์ ก็แตกฝูงชาญไปทุก
 บ้านน้อยเมืองใหญ่ทุกแห่ง บางที่ก็คืนมาธาตุพนม

ศักราชได้ ๓๓๕ ปีศรี คักอวพระเจ้าตงมาทำแ
 ะนั้นชาวโสภาต้งหลายเป็น ๒ ด่วน ๆ หนึ่งก็เมื่อได้
 ด่วนหนึ่งก็ไปเหนือ ศักราชได้ ๓๔๐ ปี แดกไทยปี
 เสร็จ ไทยว่าจ้งชาวโสภาต้งหลายก็แตกพุ่งซาญ
 ไปได้บอยู่ตอม ท้าวพระยาหัวบ้านหัวเมืองเป็นอัน
 มากหลาย บางที่กั้นมาที่ซาคุพนมเป็นอันน้อย
 ประมาณ ๒๐-๓๐ นินแด.

บัดนี้ จักกล่าวพระเชษฐาธิราชเจ้า ไว้จุ่มแก่
 พระยาธาคุแต่ดวงไปเมืองรามดักษณ์ ปางนั้นว่า
 จุ่มเราพระองค์ได้หัวพระยาธาคุ ให้พระยาธาคุรักษา
 นำท่อมค่อนดิน พระมหาธาคุเจ้าอย่าให้ต่ำกว่า ให้
 เก็บกำเเจจเพ็ชภาคในเขตต์ดินดอน อันบิดาเราพระ
 องค์ หากได้เวนให้แก่พระมหาธาคุเจ้านั้น มากระทำ
 ไว้เป็นอุปการะ หยุกยาเป็นหนังแก่พระชินธาคุเจ้าให้
 รุ่งเรืองไปเท่า ๕๐๐๐ พรรษาเทอญ คือว่าไม้ครกกก
 ะรือ ชี้น้ำมันยาง ต้นฝงยางผาโคตากหวาย ควาย

ตากเชือก เรือไหลด้ามท่า ช้างตายชนายหัดอน
 คำต่อนคำเตือน ตกมาในดินพระมหาธาตุ ให้เก็บ
 กำเอามาเป็นเนื้อหนึ่ง พระชินราชูเจ้า ครนผู้เป็น
 ใหญ่ผู้รักษาไม่เก็บเอา อปายคมนิยะ คือว่าคตอง
 วินาศนิบหายให้ถึงแก่ผู้รักษา ถ้าบ่าวไพร่ผู้กระทำ
 นาสวน และกระทำอันควรแต่ไม่ให้อปายคมนิยะ
 คือว่าคตองวินาศนิบหายให้ถึงแก่คนผู้ไม่ให้ว่าดังนี้แต่
 และมาตาพระคำดินพระธาตุชั้นใน ช้างเหนือแต่ปาก
 ห้วยย่าเฒ่า คือว่าปากห้วยก้อมเกาะทางวันออกถึง
 ดอนดินกตางน้ำ ทางใต้ปากน้ำกำตก ทางตะวันตก
 ห้วยกระสัง คือห้วยแคน เวียนล้อมรอบทุกแห่ง
 เป็นเขตต์ดินชั้นในแต่ บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง คือว่าทำว
 พระยาเสนาอามาตย์ บ่าวไพร่ชาวเมืองใดผิดอาญา
 ลู้หญิงพานสนมโทษควรฆ่า หากเข้ามาถึงพระชิน
 ราชูเจ้า ถึงเขตต์ดินชั้นใน ดินหนึ่งยังอยู่นอกเขตต์
 อย่างกระทำร้ายให้เสียชีวิต แม้ว่าได้ไล่แก่ชาวโฮกาด

ทงหลาย บดินแดนศักราชราชได้ ๑๗๖ ปีกาพยัย
 เดือน ๕ ขึ้น ๔ ค่ำ วัน ๕ เมืองโฮงไค่ ดึก ๓ ตัว
 พ่อเฒ่าพระเป็นเจ้า พระยาหลวงนักระพิตะราชา
 พาณัศวีโคตบองเจ้าเป็นประธาน และพระยาเสนา
 มนตรีทงหลาย ประสงค์ศรัทธาในพระลัทธิวิริยราช
 ศาสตร์นาพนม จึงมารจนาก่อแปลงกำแพงดินพระมหา
 ราชูเจ้าเด ชื่อชะทายของราชูทง ๔ ด้าน กับทงหอ
 เข้าพระแท่นบูชาทง ๔ ด้าน และสร้างวัดกระดืบ
 สร้างก่อกำแพงอิฐพระมหาราชูเจ้า ทงมวญทาง
 ยาว ๕๔ วา ทางขวาง ๕๒ วา ๕๐๖ วา กับประตู
 โขงเพื่อไม่ให้เป้นมดะมื่นทั้น แก่พระศาสนมหา
 ราชูเจ้าเด ให้เป้นที่ปล้ำทะศรัทธาลักการบูชา แก่
 คนและเทพยดาทงหลายนั้นเด นิพพานปัจจุโยโหตุ
 พ่อเฒ่าหลวงศวีโคตบอง ให้โอวาทแก่พระยาราชูว่า
 ประการหนึ่งข้าโอกาสหยาดทาน ให้รักษาเขตต์แดน
 ดิน, ดอน, ไร่, นา, นาหนอง, กองปลาที่ได้อัน

พระยาผู้มีพระราช ปรารถนาให้ไว้เป็นอุปกรณ์ แก่
 พระมหาธาตุพนมดังนี้ ก็ให้ได้ดังเก่าไปอย่าถกถอน
 ผู้ใดหากมีโทษคณหามักมากหากมาถกถอนดิน, ดอน,
 ไร่, นา, น้ำ, หนองกองปลาฝูงนั้นออกไป คือว่าคำ
 นิบยายให้ถึงแก่มัน มีในเจ้าหินพระยาธาตุฝังไว้แต่
 ก่อนแต่ กับตาเจ้าด้านทั้ง ๔ ธาตุพนมบรมมหาสถาน
 ไล่ศิรัษะพระยาทศ พระยาศรีวิไชย ให้คุ้มปกพลทอม
 พิศหนุนชุมตูกหลาน แะเข้าโอกาสธาตุพนมเจ้าไว้
 อย่าให้ชวนเซไป ทางใต้หันเหนือออกจากหมู่จาก
 ชุมที่ใด ถ้าหากชวนเซไปออกจากชุม กว่าโอกาส
 พระธาตุเจ้า ให้พระยาทั้ง ๔ เอาเข้ามาอย่าให้นิบยาย
 ประการ ๓ ถ้าเขาหากถกหินดินแห่งบุทคลผู้ใด ให้
 พระยาทั้ง ๔ ถองถามเขาหากมีพี่น้อง ให้เขาไปเฝ้า
 ไม่มีอุปกรณ์เกิดในดินพระมหาธาตุเจ้า ให้พระยา
 ทั้ง ๔ เอาไปเฝ้าเขาไว้ ถ้าไม่มีสั่งเขาให้อำนัต
 กตติกาตัญญาไว้ว่า อย่าให้จับขายบ้ายซื้อไปได้

เหนือที่ใด ให้พระยาทั้ง ๕ มาบอกเจ้าโอกาส ศักราช
 ได้ ๓๐๘ ปี เดือนเจียงขึ้น ๑๓ ค่ำวันจันทร์ ปางเช่น
 เจ้าครุหลวงโพนชะเม็ก ให้เจ้าด้านทั้ง ๕ แต่งให้
 รักษาเจ้าโอกาส และพระราชอาณาเดิมเจ็ดจัตุระอุดม
 บรมบพิตร พระมหาศรนามประโชติเกษัตราธิราช
 เจ้าเดิมเดิมพระเป็นเจ้า องค์เป็นพระอยู่หัวประสิทธิ์
 พระราชอาณา พระราชโอกาสจุ่มดวงนี้ใส่หัวแผ่น
 กตางน้อยศรีมุงคุตให้พิทักษ์รักษา พิชหม่มชุมพี่น้อง
 ลูกหลานเจ้าโอกาสทางคงบุญ อย่าให้ส่วอันเดินไป
 ได้เหนือ ที่ไหนหม่มชุมพี่น้องลูกหลาน หากส่วอัน
 เดินไปตั้งช่อนอยู่หัวอยู่ภูผา ดอมท้าวพระยาแดนหมื่น
 ที่ใดก็ดี ให้แดนกตางน้อยศรีมุงคุตสวัสดิ์ จัดท้าว
 ถอดถอนเขามาไว้ตั้งเก่า ใครอย่าถอดถอนเอาดีพระ
 น้ำหนองกองข้าลงมา แต่จอกพอกตะนอง เคอนชะ
 ไปนเมืองวัง เขียงร่วมผาบัง ให้แดนกตางน้อยศรีมุง
 คุตคุ้มปกเอา อนึ่งให้เด็กน้อยถือโอกาสดวงย่า น้ำ

อาญาเต้าพระองค์ แะนางกษัตริย์ไปจัดเข้าได้เยี่ย
 ไม่ให้เอาจับเขาเว้นไว้แต่เราพระองค์ มีคำสั่งได้คั้ระ
 เขาสิ่งใด จึงให้ร่ามศรีแม่แก่ เอากราบถวายเป็น
 ราชสมบัติ ท้าวพระยาแค้นหมื่น สิบร้อยน้อยใหญ่
 แก้วहार อย่างละวิธีบาปใหม่ เอาสิ่งของเงินคำ
 ช้าง, ม้า, โค, กระบือ, เสื้อผ้า ลูกหญิงนางสาว
 ศรีนาตาดทอง อย่างคด^๕ช้อ^๕เรือนเขา อนึ่งอย่า^๕รือ
 ขบรบกินเข้าด้าว อย่า^๕รือเข้าคืบ อย่า^๕ย้อ^๕รืออย่า^๕ชอด
 ด้าวจอด อย่า^๕แปดง อนึ่งเข้าเขาได้ไถ่อย่า^๕กอดเขา
 กับเขาผู้รักษาพระราชอาญา อย่า^๕กระทำกรงประสิทธิ์
 พระราชอาญา ถวายสักการชนนอกพระยาทั้ง ๔ พระยา
 ศรีโคตบุรพ ได้เอาเข้าไปไถ่บาตรพระเจ้าจติไปเกิด
 เมืองร้อยเอ็จ จติจากเมืองร้อยเอ็จ มาเกิดเป็น
 พระยาสมุทรธรรมในเมืองมรุชนคร พระยา^๕ดัด^๕เด่น
 จติเกิดเป็นบุรือว่ายดว่าย จติเกิดเป็นครรรพพานิช
 จติเกิดเป็นพระยาจักรผ่านแผ้ว จติเกิดเป็นพระไชย

เชษฐาธิราชเจ้าแต่ สุปุรหมคัฏฐพระราชอาณาเขตได้
 มหาราชและเชียงทอง หัวของล้านช้าง ในห้อง
 ประดิษฐานคัมภีร์ดา เวียกหัดักดินและสระเจ้า กับดิน
 พระชินชาตุวัดปะโกฏไธชาตุพนม คลังคำเจ้าคณะบุรี
 เถยง ข้าพระองค์พระราชกฤษฎีกาว่าให้ดิน สระดิน
 สระน้ำให้เป็นทาน สระชุมหมื่นเคราะห์ สระชุมหมื่น
 กะว่าชุมชาย เมืองดง ดอนรี บ้านขวาง โดกระบาด
 ชุมน้ำหลวงคำพอง ชุมผ้าขาว ด่วนอ้อยชุมฝาทอง
 ชุมต่างเชียง ชุมกระตือไชย ชุมจำปรา และชาว
 ชาวบ่อชุมน้อยอุทัย บังรวกพวงนาคา ชุมโคกโย
 ชุมผ้าขาวเมืองฝ่ง คำ ๓ พัน เงิน ๑ หมื่น ช้าง
 บุรีไชย ๑ ตัว ข้าคนชุมสระของทั้งมวญกับดินกระ
 คีร์ พระองค์มีเจตนาว่ารักษา สระดินและน้ำให้ทาน
 พระชินชาตุพนม หัวอกพระเจ้า คราบเท่า ๕๐๐๐
 พรวรา เขตคัดินชาตุแดน กำเหนืเอาปากห้วย
 บังรวก^๕ มีครุสมิงมาหัดักคัดาเดชเห็น หัดักปัก

ห้วยบังรอก เป็นดินพระมหาธาตุ พระองค์ให้ท่าน
 เน่งวันตกไล่หมื่นเตชไล่หัดก ทำเกวียน เน่งไล่หัดก
 หนองจ้าว เน่งไล่หัดกหนองพวก เน่งไล่หัดกห้วยนา
 ทุ้งฮ้องคำ เน่งไล่หัดกหนองม้าง เน่งไล่หัดกหนอง
 ไร่ฝั่ง เน่งไล่หัดกหอกุณ เน่งไล่หัดกหนองชุมแค้น
 เน่งไล่หัดกหนองนาปาดอง ๆ หัดกคิลา เตชมีหัดก
 หินหยั่งตงรองสัน ข้าเฒ่าต้องมาตอน ๆ ต้องมาตูก
 เพียนวงมาทำวังหตตมาเตือเฒ่า ต้องมาทำบ้าน
 วังกร ต้องมาทำบ้านพด เอาขามหวานเป็นหัดก
 เน่งมาได้ไม้ม่วงกระกูดกำวันตก คมบ้านพิมาน
 ตู่เปรี้ยแคะทาง เน่งไล่ปากห้วยเขื่อนเป็นหัดก ข้าม
 ไล่ฝั่งต้องมาทางบ้านซองท่าเมือง ต้องมาวังแดง
 เมืองหัดกนอกอไม้คางฮ่งเฒ่า ข้ามไล่ปากห้วยแดง
 แคะกำซ้าย เน่งไล่วังตกถึงวังแซ่ข้าง เป็นหัดกคัง
 เน่งไปได้ ไล่หัดกนาทอน เน่งไปไล่หนองโพ เน่ง
 ไล่ขามเคี้ยหินคิลาเตช ๔ หัดก เน่งไล่หนองทอง

๒๑๔.๓๑๕
๗๓. ๓๑๕ ๒๑๐๕.๔๘๖๖

หอสมุดแห่งชาติ
สาขาจังหวัดขอนแก่น

๒๔

เน่งได้กำไม้มวงไขบ้านหลัก เน่งได้โพนฮ้างกำวันตก
เน่งได้หลักหนองซุ่น เน่งได้วังฮ้าง ๔ หลัก เน่งได้
ปากห้วยเชียงห้วยดี เน่งได้ทางมีซู้หลัก เน่งได้หิน
ฉนวนวัง เน่งได้กั้นกองเกวียน ดงห้วยกองเกวียน
ดองถึงยอดบางทราย ดองมาแก่ง ๓ ข้าง มาหน้าแก่ง
ดองปากบึงชาย ดองฝั่งโขงขึ้นมาปากห้วยชะโนด
เน่งข้ามได้ปากห้วยแกวนา เคาห้วยขึ้นไปเหนือ
หินกอง เน่งได้หนองศาลา เน่งนระทางยุรามาด่าน
พดได้ห้วยหัววัว เน่งได้ไฮยองเยง เน่งได้ขามเฒ่า
เน่งได้หินส้มเต้าเท่าหินหมู เน่งไปดงอยู่ เน่งได้หิน
แท่นเน่งได้หัวภูช้างแฮ ๘ ทัพเปะทัพปาวทั้งอังกฤษ
สวน ดองกำวันออกดินท้าวบัวอินทร์ กำวันตกดิน
พระชินธาตุ เคาเซดองมาเว้นแก่ง เชียงโตมาปาก
เซน้อย ดองมาหินเรือขาว ดองมาเงินผอดจึงมา
ถึงนาผอดมอญ มาหาช้างหลวงคัตได้ด่านหิน เน่ง
ได้หนองชาควาย เน่งได้ปายห้วยเคื่อ ดองมาถึง

ไฟ ๒ แฉก ต้องตัดไล่ปากบางรวก หินส้มมากัน
 หดักบั๊กห้วยบังรวก บาทจุ่มโดมนั้นเป็นดินธาตุพนม
 เจ้าเท่า ๕๐๐๐ พรวรษา พืชอากรดินค่อนชอนขว้าง
 บ่อทำนาเกิดชอนน้ำวังหนอง ไม่กักถกเรือข้างคาย
 ขนายหล่อนผิงผานองา แฉ่นแก่นคั่งถามว่าหน่อเงิน
 หน่อคำชุมเงินชุมคำแฉะเกิดมีในดินค่อนนั้น บาทจุ่ม
 พนมโดมนั้น ก็หากเป็นของพระชินธาตุพนมดังเดี๋ยวก
 ให้ข้าโอกาสแฉะจำเรือนด้านใต้ด้านเหนือ แฉะข้า
 โอกาสภายในเจ้าคนบูได้ยงเป็นใหญ่ ให้พระมหาธาตุ
 เจ้าพร้อมกันเก็บกำเอามาเป็นเนื้อหนึ่งพระชินธาตุเจ้า
 แฉะอุปัฏฐากแก้วทั้ง ๓ พระราชอาญาสิทธิ์ได้ดินเป็น
 ทานเท่า ๕๐๐๐ พรวรษา พระราชอาญาทรงพระราช
 ภูณาทพยัยไว้ภายใน เจ้าคนบูเริงไล่หัวพระยาเค้าย
 ยศทะราชแฉะชุมข้าโอกาสด้านใต้ ด้านเหนือพระจำ
 เรือน ด้านใต้ยศทะราชธาตุพนม ชุมข้างโลกบาล
 ให้ข้าเดี่ยบบั้โหดแด พาศ์พดแฉะวันยาม ชุมกรจุต

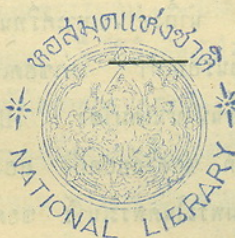
จัก^๕ขุม^๕นี้ ข้า^๕พระธาตุ^๕ใช้ให้เสก^๕พลทอง ด้านใต้^๕พระยา
 เค้ายศ^๕ทะราช^๕ธาตุพนม จำ^๕เรือน^๕ด้าน^๕เหนือ^๕ขุม^๕หมุก^๕ถาง
 เขียง^๕ออก^๕หา^๕ชา^๕เผ่า^๕พด^๕พระ^๕ภ^๕ไชย ขุม^๕สระ^๕ให้^๕เป็น
 ข้า^๕พระ^๕ธาตุ^๕ค^๕ด^๕ง^๕น้ำ^๕ฉ^๕น^๕แ^๕ละ^๕เข้า^๕ก^๕ก^๕พระ^๕ธาตุ^๕ก^๕ด^๕ พระ^๕บุ^๕ม
 โค^๕ม^๕ไป^๕ข^๕น^๕ก^๕ด^๕าง^๕ก^๕ฎ^๕ ขุม^๕น้อย^๕อยู่^๕ไทย บ้าน^๕ร^๕ว^๕พ^๕วน^๕า^๕ข้า^๕
 พระ^๕ธาตุ ค^๕ด^๕ง^๕ผ^๕ง^๕ไม^๕เจ^๕ย ขุม^๕ผ้า^๕ชา^๕ว^๕บ้าน^๕ผ^๕ง^๕ข้า^๕ด^๕ง^๕น้ำ
 พระ^๕ธาตุ พระ^๕ราช^๕อา^๕ญา^๕อ^๕พ^๕ก^๕ย ช^๕ี^๕ช^๕ัน^๕มา^๕น^๕า^๕ย^๕าง^๕เข้า^๕ด^๕าร
 เ^๕ิน^๕น้ำ^๕ห^๕อม^๕ย^๕อม^๕ค^๕ร^๕า^๕ม^๕เค^๕ียน^๕ค^๕าว^๕ด^๕าว^๕เช^๕ือก^๕ผ^๕ัก^๕พ^๕ร^๕า^๕ชา^๕ด^๕ิน
 แ^๕ล^๕ว^๕ไฟ^๕ร^๕เ^๕น^๕ด^๕ร^๕าง^๕ร^๕้า^๕น^๕า^๕ค^๕า เต^๕ื่อ^๕น^๕อ^๕ย^๕า^๕เ^๕า^๕เ^๕ิน^๕เข้า^๕
 โอ^๕แ^๕ด อ^๕ย^๕า^๕เก^๕บ^๕เป็น^๕ของ^๕ร^๕า^๕ช^๕ด^๕ม^๕บ^๕ค^๕มา^๕ต^๕ร^๕า^๕เข้า^๕เก^๕ด^๕ือ
 ห^๕มา^๕ก^๕พ^๕ด^๕ พ^๕่อ^๕แ^๕ล^๕น^๕ก^๕ี^๕ห^๕าก^๕เป็น^๕ข้า^๕พระ^๕ม^๕ห^๕า^๕ธาตุ^๕เจ้า^๕ด^๕ับ
 มา^๕เ^๕ย^๕ว^๕น ห^๕ด^๕าน^๕เจ้า^๕ถู^๕ก^๕ห^๕น^๕ด^๕ิน^๕ไ^๕ค^๕ร ข้า^๕อัน^๕เป็น^๕ข^๕ิ^๕ย^๕า^๕
 ม^๕ย^๕ิต^๕ก^๕ด^๕ี แ^๕ละ^๕ไม่^๕เป็น^๕ข้า^๕ข^๕ิ^๕ย^๕า^๕ม^๕ย^๕ิต แ^๕ละ^๕มี^๕ใน^๕ด^๕ิน^๕ไ^๕ค^๕ร
 พ^๕ัน^๕เ^๕ิน^๕ใช้ ๓ ข้า ๓ ใช้^๕ผู้^๕ห^๕น^๕ง^๕เ^๕น^๕ือ^๕มา^๕ใช้^๕การ แม^๕ัน
 มา^๕ต^๕ร^๕า^๕ว^๕า^๕เ^๕า^๕มี^๕ก^๕ิ^๕จ^๕เ^๕ก^๕ิด^๕ใน^๕ห^๕น^๕ด^๕ิน^๕ไ^๕ค^๕ร เจ้า^๕ด^๕ิน^๕ค^๕ำ^๕น^๕อ^๕ย
 ร^๕้อย ๗ พระ^๕ยา ๔ ร^๕้อย^๕ถึง^๕พ^๕ัน^๕ให้^๕เจ้า^๕เ^๕ิน^๕ค^๕ัน ๒ ร^๕้อย ก^๕าย

กำนันให้เข้ากราบทูลพระองค์เทอญ ข้าครุพินตั้ง
 อารามิกตั้ง^๕ ข้า^๕มนั้ระพร้อมดินดอม^๕ น^๕เป็นทาน
 พระมหาธาตุพนมเจ้าเท่า ๕๐๐๐ พระรษา ถ้าได้ปาก
 หนองแดง ถ้าเห็นปากกัอมเกาะ ตะวันตกด้วย
 แคน ตะวันออกฝั่งเป็นเขตต์ ๆ ปาทา ๓ เขาปาทา ๓
 ออกไข้อย่ามาจับ ยาดเขาใคร หากด้องอาญาพระ
 องค์ ตั้งให้ทัณฑกรรมด่ม ๓๐๓ บาท คาริแก้วทั้ง ๓
 เงินร้อยกิ่งหมื่น จึงให้ห็นอภัยไว้ภายในพระองค์
 อภัยไว้แก่ข้าโสภาดกราบเท่า ๕๐๐๐ พระรษาตั้งเดี่ยว
 พระยานักตะบองเมืองนครเป็นผู้แต่งให้พระราชาญา
 เป็นทานธาตุพนม พระยาศักผู้นำอาญาไปตรวจเขตต์
 แดนอยู่ หักดินธาตุพระยาเฒ่าเมืองบ้านซอง ๓
 ด้าน เป็นผู้หักดินธาตุพระยาเฒ่าเมืองบ้านซอง
 ทั้งหลาย ๓ ด้านเป็นผู้กายแทน ฝั่งหักแดนดินธาตุ
 พนม เดือน ๔ ขน ๘ คำวันอังคาร จุลศักราชได้
 ๑๒๒๒ บกดย เดือน ๔ ขน ๘ คำ วันอังคาร เจ้าหมื่น

ตฤทธิพงษ์พานเป็นผู้เขียนจารึกศักราช เจ้าหม่อมคำ
 เป็นผู้เขียนจอมหัวอกธาตุพนมไว้ และมี ๒๘ ลูกผู้
 ไต่เชืออุรังคธาตุจึงถือได้แต่ ผู้ไม่แม่นขวางตายแต่
 ที่หลังมาศักราชได้ ๒๓๘๑ ปีนี้ดู เจ้าสมเด็จเจ้านัด
 จึงเขียนสืบไว้แต่ หดักดินชั้นนอกกาเห็นอติงแต่
 ปากบางรวก ต้นเมืองรุกขนคร ขึ้นน้ำบึงรวกคดๆ
 น้ำบึงรวกชื่อๆ น้ำถึงท่านกเหาะศรีทนต์ จึงข้าม
 หางหนองหวดวงขึ้นรอบเท่า เก้าชอดเอาตาดทอง
 ตัดได้ปากบึงอียี่ขึ้นมานำแคมโขง ไปถึงเหต่าแน
 นางขณุกหักทอด ชอดได้ยอดบึง ต้องน้ำยังออก
 ไล่น้ำ ปราวกวมพระโนดพระเนา ชอดได้กระเดา
 ท้ายข้างบ้านขวางโลกบาด ต้องน้ำชิตาด ๗ ยอด
 ชอดได้กระเดาตาดทอง ตัดได้ปากบึงอี ที่ขึ้นมา
 แคมโขงถึงภูบางมุก แ่งนอกได้ภูแม่น้ำงม่อน
 เตาภูแม่น้ำงม่อนลงได้ปากชาย ข้ามโขงได้ปาก
 บ่อ ถอดได้กวนแม่แย้ ไล่น้ำภูข้างแซ่ ถ้าว้นออก

ดินบ่าวบาอิน ก้าวันตกแม่นดินพระชินชาตุ เดียบ
 ดันภูข้างแอ เหาะบ้องหล่อเทียบปอดเพ็ชรปดายเซ
 น้อยลงน้ำเซน้อยคค ๆ น้ำเซ นายชื้อถึงเซใหญ่ถึง
 วังเรือชาววาทัดไต้ตงนุ่น ตัดไต้หนองมุดควายไต้
 ปดายห้วยค้อแด ท

สาธ นิจุ อรุณนิพพานปัจโย โหตุ ท

หอสมุดแห่งชาติ
 สาขาจังหวัดขอนแก่น

นายกิม หงส์สดารมภ์ ผู้จัดการการเงิน
นายสนั่น ดันบุญยืน ผู้พิมพ์โฆษณา

๒๑/๕/๓๓

